

De äldre ortnamnens ursprung

Äldre administrativa ortnamn

Finnveden

Folkland (äldre administrativt landområde), omfattar häraderna Sunnerbo, Västbo och Östbo. Namnet är tidigast belagt på runstenar från 1000-talet. Inbyggarbeteckningen "finnveding" funnaithae nämns dock redan ca 550 (Jordanes) och ca 1050 finnedi (Adam av Bremen). Det äldsta belägget med "v" är finwidiam 1270, men av alla medeltida belägg har en stor mängd (38 av 82) vare sig "v" eller "h" mellan finn- och -ed. Förleden är "finne" i betydelsen kringströvande jägare eller fiskare samt "ed" i betydelsen väg (eventuellt ett äldre namn på Lagastigen) eller hed i betydelsen skogsområde.

Njudung

Folkland (äldre administrativt landområde), bestående av Östra och Västra härad (omnibus habitantibus) (Niwdhwngian 1172 - 85. Nuthingia 1201- 1215. Ortnamnet kan vara en inbygddarbeteckning, en avdelning med -ung till niudh i betydelsen klump, höjd, vilket kan avse Tjustkulle.

Västbo härad

Härad i Finnveden. Vessbo 1248, Vaestbo 1268, Weszbaa 1538, Weszboo 1539, Wesbo 1549, Wässbo 1771, Wästbo 1825, Westbo 1877. Förleden är "vväst"; den västra delen av Finnleden med efterleden "bo" som i bygd.

Västra härad

Härad i Njudung. Westrahered 1216 - 20. Förleden är västra samt "härda"; bygd, juridiskt distrikt.

Östbo härad

Härad i Finnveden. Östbo 1216 - 20, 1222 -38. Förleden är öst med efterleden "åbo" i betydelsen bygd.

Ortnamn på byar och orter

Bor 1446 Boor), syftade ursprungligen på ställe där man bär båtar (mellan två vattenleder).

Bredaryd (1306 Brepa rydh), är bildat av adjektivet bred och ryd 'röjning'.

Dannäs (1398 Dannæs) syftade ursprungligen på ett näs i nordöst Bolmen. Förleden har antagits innehålla en form av folkslagsbeteckningen dan.

Forsheda (1272 Forsith, 1415 Forswidhe) har ansetts innehålla ordet fors, syftande på en fors i Storån, och fornsvenska vidher 'skog'. Ytterligare tolkningsförslag finns dock.

Fryele (1201–23 Frøøle) innehåller sannolikt ett ord motsvarande got. alhs 'tempel' och det i Saliska lagen belagda alach 'byggnad' eller dylikt samt en form av gudinnenamnet Fröja.

Gällaryd (1290 Gyelleryth) har antagits innehålla en form av det fornsvenska mansnamnet Gælle och ryd 'röjning'.

Hamra. Ortnamnet är hammar, 'stenig höjd, stenig backe'.

Horda (1423 Horedh). Förleden Ho syftar på sjönamnet Hosio (ho är krok, böj och sin är insjö) med efterleden led, röjning.

Hånger (1299 Hangor). Möjligen ingår en sammansättning av ett med verbet hänga besläktat substantiv med innebörden 'sluttning' och ett ord med betydelsen 'strand'.

Hörle (1360 Hyrlæqwern) och från 1475 Hyrlø, ånamn besläktat med ordet virvel.

Kärda (1238 Kerit) innehåller troligen ordet kärr eller möjligen mansnamnet Kære. Efterleden är ursprungligen ryd 'röjning' med senare övergång till pluralform.

Lanna (1535) Lande, syfte ursprungligen på land, åker.

Nydala (1134–1166 de Nova valle, 1366 ii Nydal) har ursprungligen tillkommit Nydala kloster, vars namn är en översättning av Nova Vallis 'den nya dalen', givet i analogi med Clara Vallis 'den ljusa dalen', det latinska namnet på Clairvaux.

Os, (1201-1210), ortnamnet är mynning, läget mot Rusken.

Rydaholm (1299 Rythaholm) innehåller sannolikt genitiv plural av ryd 'röjning', 'öppen plats' och holm 'upphöjning i terrängen'.

Torskinge (1350 Thyrsharge). Förleden kan vara djurbeteckningen 'torsk,' padda eller växtbeteckningen brakved med efterleden äng, 'slätter eller betesmark'.

Tännö (1236–1238 Tandu), troligen det gamla namnet på Akrabäcken, betyder sannolikt 'den blänkande'.

Voxtorp (1236–1238 Ouaxthorp) innehåller genitiv av ett mansnamn Ovagh. Efterleden är torp 'nybygge'.

Värnamo (1236–1238 Warnnamo) innehåller fornsvenska værn 'värn', 'skans' och mo 'sandslätt'.

Åminne Åmyenne, 'åmyenne'. Ortnamnet har flyttats med bruket från dess ursprungliga plats i Kärda.

Naturnamn

Bolmen (1559 Bullmen). Ortnamnet är bomber, stor. ' stor-sjö'

Lagan (1674 Lafuan fluvidus) kommer från fornsvenskans *lagher* som betyder vatten eller vätska.

Rusekn (Rwsk 1179-95) och betyder 'rusk', buller, larm.

Vidöstern (1372), Vidhasin, förleden är vid- "bred" med efterleden sin, "insjö".